

UCLL
HOGESCHOOL

**Lezen met begrip:
ideeën voor krachtig leesonderwijs
in de lagere school**

#MOVINGMINDS

Projectteam

UCLL – Lerarenopleiding – expertisecentrum Art of Teaching

Kristien Coussement (Leuven)

kristien.coussement@ucll.be

Martien Geerts (Limburg)

martien.geerts@ucll.be

Hilde Vanbrabant (Limburg)

hilde.vanbrabant@ucll.be

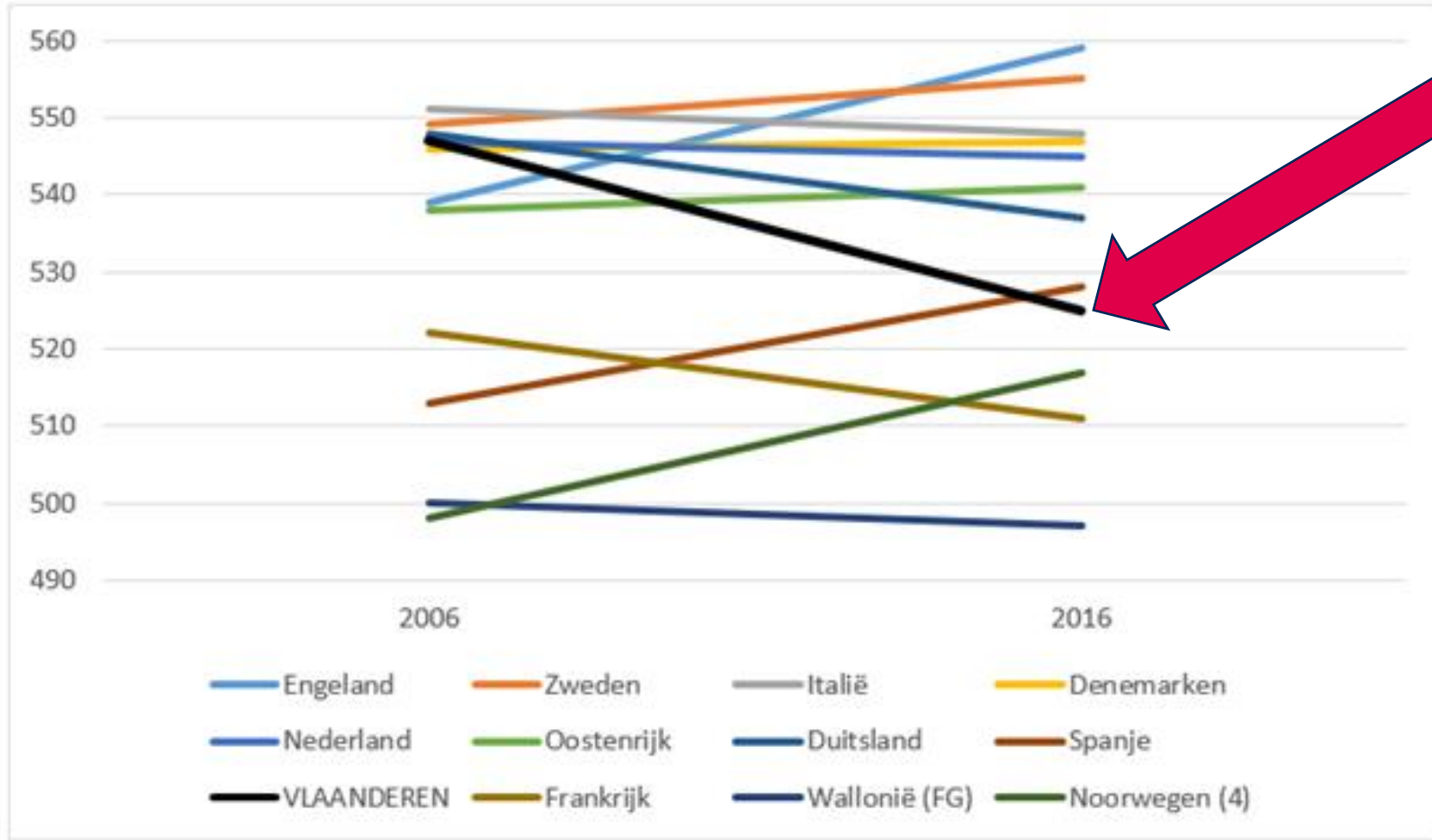
Pieter Verstraeten (Leuven)

pieter.verstraeten@ucll.be

Leesvaardigheid

PIRLS 2016 (vierde leerjaar)

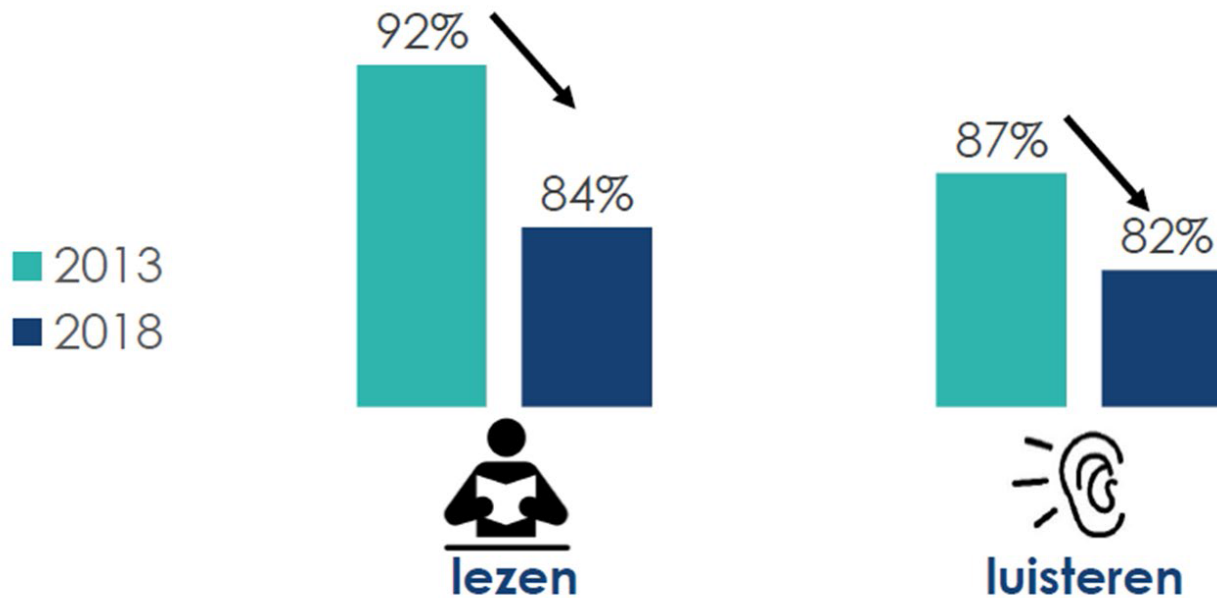
Landen	Gemiddelde score (S.E.)
Rusland	581 (2,2)
Singapore	576 (3,2)
Hong Kong	569 (2,7)
Ierland	567 (2,5)
Finland	566 (1,8)
Polen	565 (2,1)
Noord-Ierland	565 (2,2)
Noorwegen (5)	559 (2,3)
Chinees Taipei	559 (2,0)
Engeland	559 (1,9)
Letland	558 (1,7)
Zweden	555 (2,4)
Hongarije	554 (2,9)
Bulgarije	552 (4,2)
Verenigde Staten	549 (3,1)
Litouwen	548 (2,6)
Italië	548 (2,2)
Denemarken	547 (2,1)
Macao	546 (1,0)
Nederland	545 (1,7)
Australië	544 (2,5)
Tsjechië	543 (2,1)
Canada	543 (1,8)
Slovenië	542 (2,0)
Oostenrijk	541 (2,4)
Duitsland	537 (3,2)
Kazakhstan	536 (2,5)
Slowakije	535 (3,1)
Israel	530 (2,5)
Portugal	528 (2,3)
Spanje	528 (1,7)
VLAANDEREN	525 (1,9)
Nieuw-Zeeland	523 (2,2)
Frankrijk	511 (2,2)
PIRLS 2001-gemiddelde	500
Wallonië (FG)	497 (2,6)

Leesvaardigheid

PEILINGSTOETSEN NEDERLANDS 2018 (zesde leerjaar)

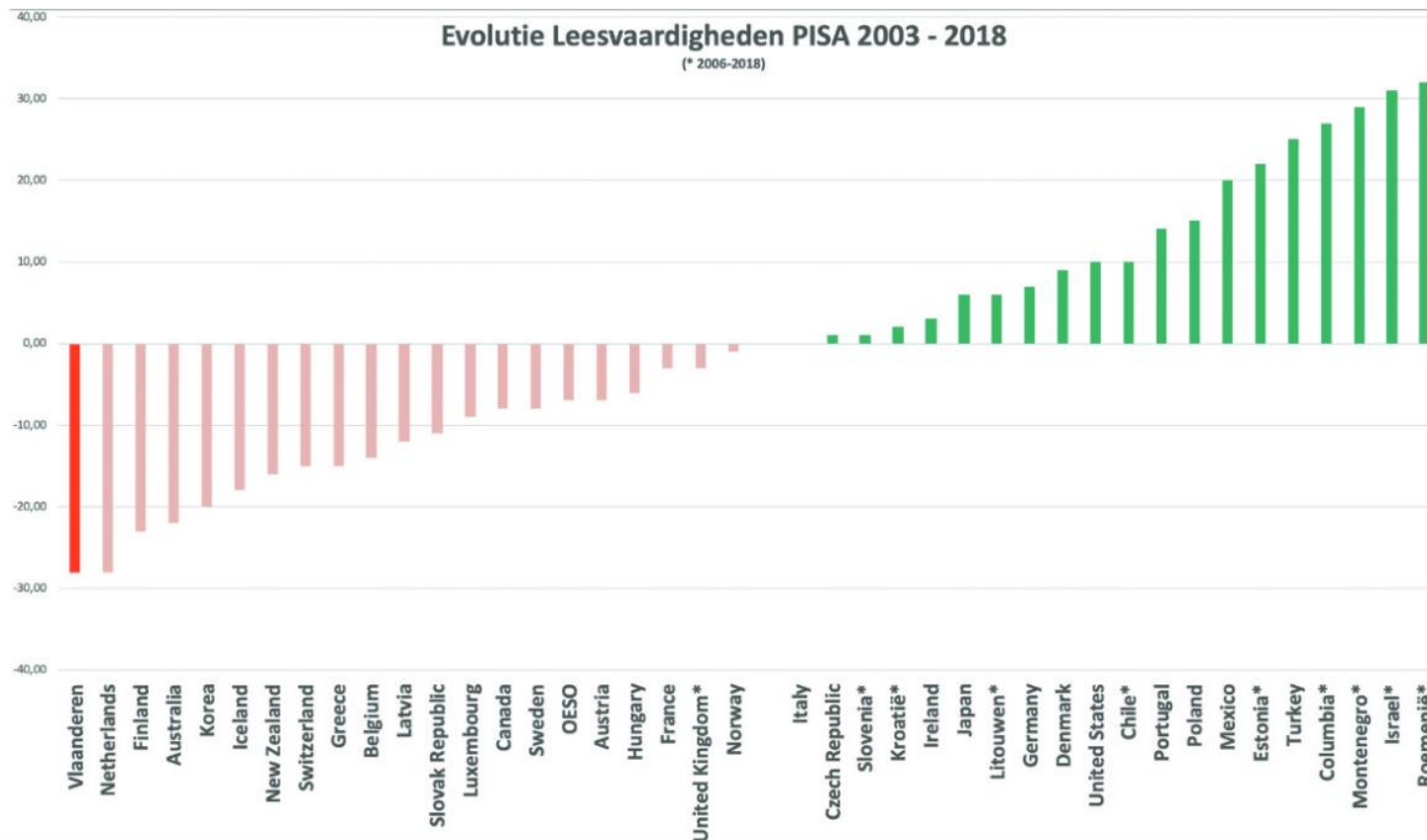
Behalen eindtermen

Leesvaardigheid

PISA 2003-2018 (vijftienjarigen)

Heel wat initiatieven: een echt 'leesoffensief'

PRAKTIJKGERICHTE
LITERAATUURSTUDIES
ONDERWIJSONDERZOEK

Sleutels voor
effectief begrijpend
LEZEN

INSPIRATIE VOOR EEN EIGENTJDE DIDACTIEK IN HET BASISONDERWIJS

Saartje Goby
Ermenien Merchie
Ellen De Bruyne
Fien De Smedt
Mariet Schiepers
Marteke Vanbuel
Pandora Versteeden
Kris Van den Branden
Pol Ghesuquiere
Hilde Van Keer

VLO | vlaamse
onderwijsraad

Begrijpend lezen
Algemeen Secretariaat van de Taalunie

Effectief onderwijs in
begrijpend lezen

Acties voor beter leesbegrip
en meer leesmotivatie

taal:
unie

www.taalunie.org

Adviesnota

Een Leesoffensief
voor Vlaanderen

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Naar de kern: de leerlingen en
hun leer-kraft

Rapport van de Commissie Beter Onderwijs
Oktober 2021

Initiatieven vanuit lerarenopleiding UCLL

Begrijpend lezen in de basisschool

- **2018-2019:** impulsproject rond het begrijpend lezen van verhalen
 - materiaal ontwikkelen ism 4 basisscholen
 - derde graad
- **2019-2021:** PWO-project 'Lezen met begrip'
 - 17 basisscholen
 - L3 tot L6
- **2020-2022:** prioritaire nascholing 'Lang zullen ze lezen'
 - 24 basisscholen
 - Kleuter tot L6
- **2020-2022:** 'Lezen op School: BIB-ber en Lees'
 - Werken met lokale leesnetwerken: versterken van leesvaardigheid en leesplezier in het basis- en het secundair onderwijs' #MOVINGMINDS

Project 'Lezen met begrip'

DOEL:

Principes voor een krachtige didactiek begrijpend lezen (5 sleutels) vertalen naar de **praktijk** van de **klas** en de **school**.

FOCUS OP:

- het samen onderzoekend aan de slag gaan om **drempels** in kaart te brengen en **oplossingen** te zoeken
- de wisselwerking tussen de **beleidscontext** van de school en de context van de **klaspraktijk**

Werkwijze: leergemeenschappen

- 3 leergemeenschappen: Heverlee – Diest – Hasselt
- 4 bijeenkomsten per schooljaar
- afvaardiging van 5 of 6 scholen per leergemeenschap
- kernteam per school:
 - klasleerkracht 2de graad
 - klasleerkracht 3de graad
 - zorgcoördinator
 - directie

Leergemeenschappen

Werking PLG

Bijeenkomsten

- Vraaggestuurd: uitdagingen, drempels
 - Samen zoeken en onderzoeken
 - Ervaringen en ideeën uitwisselen
 - Samen krachtig leesonderwijs vormgeven
- => Coaching door 2 projectmedewerkers

Eigen school

- Transfer naar eigen klas en school
- Draagvlak vergroten in het schoolteam
- Leesbeleid versterken

Drempels/uitdagingen didactiek begrijpend lezen in de klas

YOUR PLAN

REALITY

1. leerlingen voldoende, kwalitatieve stilleeskansen bieden
2. vertrekken vanuit een zinvol, interessant en uitdagend leesdoel
3. doordachte keuzes durven maken; de leerkracht is ontwerper en geen uitvoerder
4. meer tijd maken voor leesonderwijs

Drempels/uitdagingen didactiek in de klas

1. leerlingen voldoende kwalitatieve (stil-)leeskansen bieden
2. vertrekken vanuit een zinvol, interessant en uitdagend leesdoel
sleutel: functionaliteit
sleutel: motivatie
3. doordachte keuzes durven maken; de leerkracht is ontwerper en geen uitvoerder
4. meer tijd maken voor leesonderwijs

Vraag

25. Welke van de onderstaande benaderingen sluiten het meest aan bij jouw lessen begrijpend lezen? Rangschik van 1 (sluit nauw aan bij mijn lessen) tot 6 (sluit nauwelijks aan bij mijn lessen).

De leerlingen lezen de tekst in het tekstboek in stilte. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.

Ik modelleer hoe je de tekst leest (hardop denkend voordoen). Vervolgens lezen de leerlingen de tekst zelf in stilte en beantwoorden ze de vragen in het werkboek.

De leerlingen lezen om de beurt een stukje van de tekst hardop. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.

De leerlingen lezen in het werkboek een aantal vragen (die ik geselecteerd heb) over de tekst. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.

De leerlingen bedenken en formuleren zelf (evt. klassikaal) enkele vragen over het thema. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.

De leerlingen selecteren en lezen teksten in functie van hun eigen vragen over een onderwerp.

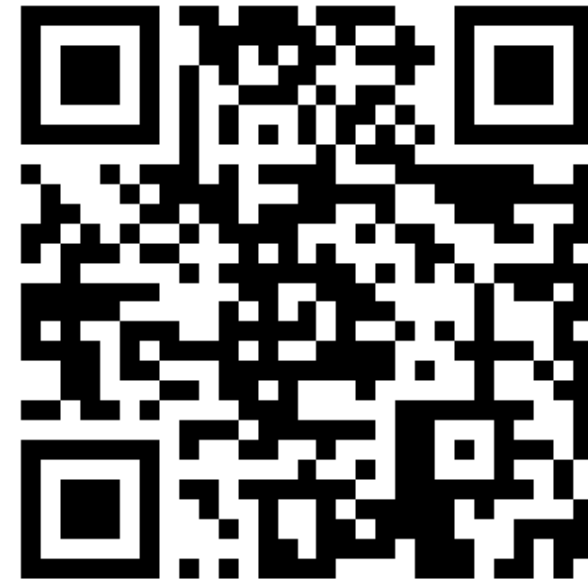

Vraag

Welke **aanpak** van lessen begrijpend lezen is **dominant** in Vlaamse scholen?

Rangschik de hier geschetste aanpakken van 'meest gekozen' naar 'minst gekozen'.

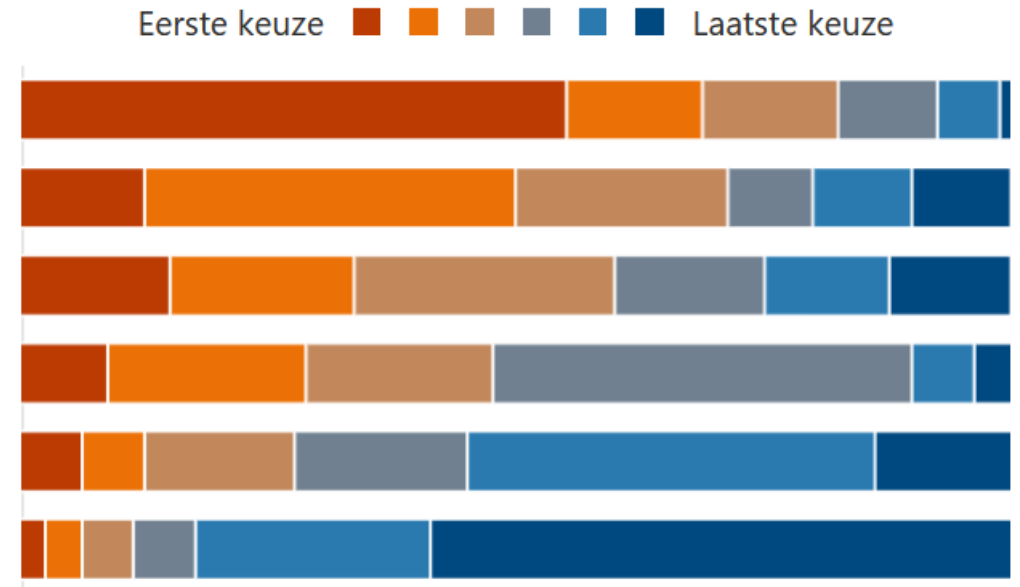
www.wooclap.com/NALZOH

Hoe karakteriseren leerkrachten globaal hun aanpak begrijpend van begrijpend lezen in de klas? (N=86)

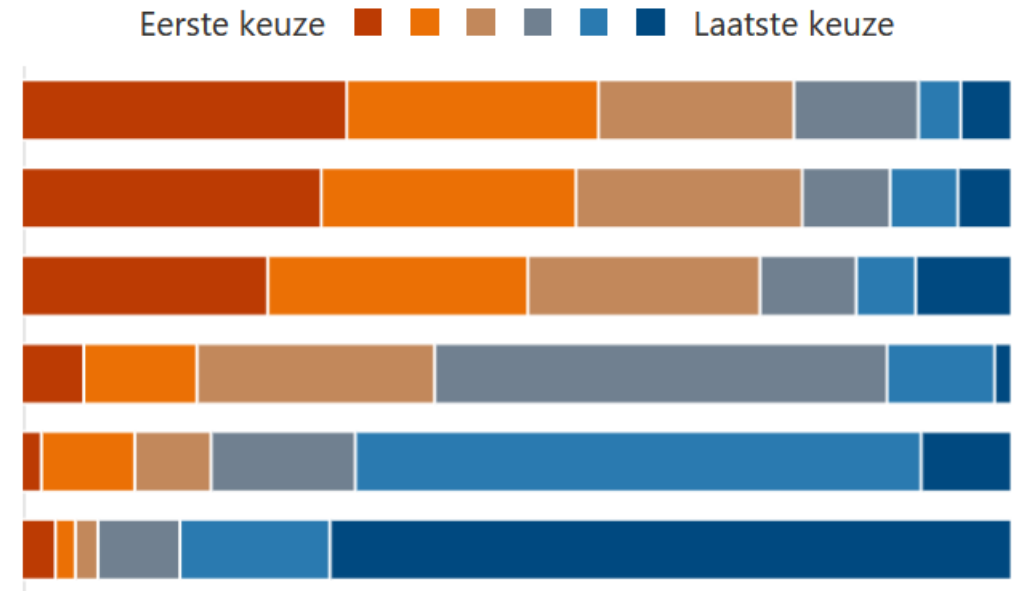
1. Ik **modelleer** hoe je de tekst leest (hardop denkend voordoen). Vervolgens lezen de leerlingen de tekst zelf in stilte en beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
2. De leerlingen lezen om de beurt een stukje van de tekst **hardop**. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
3. De leerlingen lezen de tekst in het tekstboek **in stilte**. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
4. De leerlingen lezen in het werkboek **een aantal vragen** (die ik geselecteerd heb) over de tekst. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.
5. De leerlingen **bedenken** en formuleren zelf (evt. klassikaal) enkele **vragen** over het thema. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.
6. De leerlingen selecteren en lezen teksten **in functie van hun eigen vragen over een onderwerp**.

Hoe karakteriseren leerkrachten globaal hun aanpak begrijpend van begrijpend lezen in de klas? (N=271)

1. Ik **modelleer** hoe je de tekst leest (hardop denkend voordoen). Vervolgens lezen de leerlingen de tekst zelf in stilte en beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
2. De leerlingen lezen om de beurt een stukje van de tekst **hardop**. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
3. De leerlingen lezen de tekst in het tekstboek **in stilte**. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
4. De leerlingen lezen in het werkboek **een aantal vragen** (die ik geselecteerd heb) over de tekst. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.
5. De leerlingen **bedenken** en formuleren zelf (evt. klassikaal) enkele **vragen** over het thema. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.
6. De leerlingen selecteren en lezen teksten **in functie van hun eigen vragen over een onderwerp**.

Hoe karakteriseren leerkrachten globaal hun aanpak begrijpend van begrijpend lezen in de klas?

vaak **geen** duidelijk en motiverend **leesdoel** op voorhand

wel een **leesdoel**, maar leerlingen zijn er **geen 'eigenaar'** van

duidelijk en motiverend **leesdoel**

1. Ik **modelleer** hoe je de tekst leest (hardop denkend voordoen). Vervolgens lezen de leerlingen de tekst zelf in stilte en beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
2. De leerlingen lezen om de beurt een stukje van de tekst **hardop**. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
3. De leerlingen lezen de tekst in het tekstboek **in stilte**. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.
4. De leerlingen lezen in het werkboek **een aantal vragen** (die ik geselecteerd heb) over de tekst. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.
5. De leerlingen **bedenken** en formuleren zelf (evt. klassikaal) enkele **vragen** over het thema. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.
6. De leerlingen selecteren en lezen teksten **in functie van hun eigen vragen over een onderwerp**.

Screenen didactisch materiaal: leesdoel? betekenisvolle, functionele opdracht?

Hoe ziet mijn toekomst eruit?

Wat voor persoon ben je? Hoe ziet je toekomst eruit? Lees je hand en je komt het te weten!

1. Lees de tekst.
Kijk goed naar je hand. Zie je in je hand wat er in de tekst bedoeld wordt?
Ben je rechtshandig? Lees je linkerhand.
Ben je linkshandig? Lees je rechterhand.

2. Bespreek met je buur wat jullie zien in je eigen hand.
Kijk bij elkaar en vergelijk:
 - Hoe lopen de lijnen? Hoe zijn de heuvels?
 - Wat betekent het?
 - Komt het overeen met wat jij van jezelf vindt?

TIP: Kan je de lijnen op je hand niet goed zien? Ga met een pen of stift over je levenslijn, hoofdlijn, hartlijn en lotslijn. Zo kun je ze beter zien.

Handlezen

a De lijnen van je hand

De lijn die een brede boog maakt om de heuvel van je duim is de **levenslijn**. Deze lijn wordt beschouwd als de belangrijkste lijn van je handpalm. Je kan eruit aflezen hoe lang je zal leven. Je kan er bovendien allerlei dingen uit te weten komen over je gezondheid. Een dikke, volle lijn wijst op een goede gezondheid. Als de levenslijn tot aan je pols doorloopt, dan zal je een hoge leeftijd bereiken.

Ongeveer op dezelfde plaats als de levenslijn, aan de kant van de wijsvinger, begint de **hoofdlijn**. Die loopt naar de kant met de pink. De lengte en diepte van deze lijn vertelt je alles over je hersenen, je geheugen en je hoofd. Een lange, diepe lijn wijst op een verstandig persoon.

Als de hoofdlijn een rechte streep is, dan ben je iemand die zeker is van zichzelf. Je bent geen dromer en je bent niet snel heel enthousiast over iets. Als de hoofdlijn schuin

5.1 Inleiding

Van verhalen weten we dat ze bedoeld zijn om van te genieten.

- *Wat is de bedoeling van informatieve boeken?*
- *Waarom lees je die? (uit interesse, om dingen bij te leren ...)*

Vandaag nemen we een informatieve tekst over het milieu door om te oefenen hoe we de juiste informatie uit een tekst kunnen halen.

5.2 Leskern (instructie en verwerking)

5.2.1 De inhoud verkennen

Vandaag lezen we een stukje uit 'Het kringloopboek'. Dat is een boek dat over milieuproblemen gaat.

Neem het taalboek op p. 15. Daar vind je de tekst 'Hoe lang nog?'.
Lees de titel. Volg mee op de leeskaart.

- *Waarover verwacht je dat de tekst zal gaan?*
- *Vanwaar de titel?*

Lees de inleiding van de tekst (tekstblok 1).

- *Wat zou ik willen weten?*
- *Wat weet ik er al over?*

Noteer de vragen aan het bord.

LES 1: Hoe lang nog?

Je leert juiste informatie uit een tekst halen.

1 Heb je wel eens een Noord-Amerikaanse paddelvis of lepelsteur gezien? Waarschijnlijk niet. En er is weinig kans dat je ze ooit zult zien, want er zijn er nog maar een paar op de hele wereld. We hebben ze bijna

4 Maar de kale grond die overblijft nadat het tropische regenwoud is omgehakt, is vaak minder vruchtbaar dan men denkt. En de aarde kan veranderen in een harde, korstige stof, die lateriet wordt genoemd. Die

Screenen didactisch materiaal: leesdoel? betekenisvolle, functionele opdracht?

Hoe ziet mijn toekomst eruit?

Wat voor persoon ben je? Hoe ziet je toekomst eruit? Lees je hand en je komt het te weten!

1. Lees de tekst.
Kijk goed naar je hand. Zie je in je hand wat er in de tekst bedoeld wordt?
Ben je rechtshandig? Lees je linkerhand.
Ben je linkshandig? Lees je rechterhand.

2. Bespreek met je buur wat jullie zien in je eigen hand.
Kijk bij elkaar en vergelijk:
 - Hoe lopen de lijnen? Hoe zijn de heuvels?
 - Wat betekent het?
 - Komt het overeen met wat jij van jezelf vindt?

TIP: Kan je de lijnen op je hand niet goed zien? Ga met een pen of stift over je levenslijn, hoofdlijn, hartlijn en lotslijn. Zo kun je ze beter zien.

Handlezen

a De lijnen van je hand

De lijn die een brede boog maakt om de heuvel van je duim is de **levenslijn**. Deze lijn wordt beschouwd als de belangrijkste lijn van je handpalm. Je kan eruit aflezen hoe lang je zal leven. Je kan er bovendien allerlei dingen uit te weten komen over je gezondheid. Een dikke, volle lijn wijst op een goede gezondheid. Als de levenslijn tot aan je pols doorloopt, dan zal je een hoge leeftijd bereiken.

Ongeveer op dezelfde plaats als de levenslijn, aan de kant van de wijsvinger, begint de **hoofdlijn**. Die loopt naar de kant met de pink. De lengte en diepte van deze lijn vertelt je alles over je hersenen, je geheugen en je hoofd. Een lange, diepe lijn wijst op een verstandig persoon.

Als de hoofdlijn een rechte streep is, dan ben je iemand die zeker is van zichzelf. Je bent geen dromer en je bent niet snel heel enthousiast over iets. Als de hoofdlijn schuin

5.1 Inleiding

Van verhalen weten we dat ze bedoeld zijn om van te genieten.

- Wat is de bedoeling van informatieve boeken?
- Waarom lees je die? (uit interesse, om dingen bij te leren ...)

Vandaag nemen we een informatieve tekst over het milieu door om te oefenen hoe we de juiste informatie uit een tekst kunnen halen.

5.2 Leskern (instructie en verwerking)

5.2.1 De inhoud verkennen

Vandaag lezen we een stukje uit 'Het kringloopboek'. Dat is een boek dat over milieuproblemen gaat.

Neem het taalboek op p. 15. Daar vind je de tekst 'Hoe lang nog?'.

Lees de titel. Volg mee op de leeskaart.

- Waarover verwacht je dat de tekst zal gaan?
- Vanwaar de titel?

Lees de inleiding van de tekst (tekstblok 1).

- Wat zou ik willen weten?

- Wat weet ik er al over?

Noteer de vragen aan het bord.

LES 1: Hoe lang nog?

Je leert juiste informatie uit een tekst halen.

1 Heb je wel eens een Noord-Amerikaanse paddelvis of lepelsteur gezien? Waarschijnlijk niet. En er is weinig kans dat je ze ooit zult zien, want er zijn er nog maar een paar op de hele wereld. We hebben ze bijna

4 Maar de kale grond die overblijft nadat het tropische regenwoud is omgehakt, is vaak minder vruchtbaar dan men denkt. En de aarde kan veranderen in een harde, korstige stof, die lateriet wordt genoemd. Die

Mogelijke problemen

- motiverend leesdoel is afwezig
- motiverend leesdoel gaat verloren tussen andere voorbereidende activiteiten
- leesdoel wordt onvoldoende geëxpliciteerd, op het niveau van de leerlingen
- leesdoel is artificieel, gezocht, niet op natuurlijke wijze verbonden met de tekstsoort
- leesdoel is louter schools functioneel
- verwarring tussen leesdoel en lesdoel(en)
- ...

Samen nadenken over oplossingen in de leergemeenschappen

[Home](#) [In de klas](#) [Op school](#) [Onze aanpak](#) [De verhalen](#) [Contact](#)

Op deze pagina verzamelen we informatie en tips over begrijpend lezen in de klas. Dat doen we aan de hand van enkele veel voorkomende vragen.

Wat is essentieel voor een goede les begrijpend lezen?	Hoe bouw ik een krachtige leesles stap voor stap op?	Hoe kies ik een leestekst voor mijn leerlingen?	Waar vind ik interessante teksten?
Hoe stel ik zinvolle vragen bij een tekst?	Hoe zorg ik voor een functionele leesopdracht?	Hoe zet ik leesstrategieën in tijdens mijn les?	Hoe zorg ik voor interactie tijdens mijn leesles?
Waar vind ik meer informatie over begrijpend lezen?	Wat zijn goede voorbeelden van leeslessen?	Hoe kan ik leerlingen motiveren om te lezen?	Hoe zorg ik voor veel leeskanalen?
Hoe kan ik differentiëren bij begrijpend lezen?	Hoe kan ik begrijpend lezen evalueren?	Hoe begrijpend lezen met anderstalige leerlingen?	Van drempels naar oplossingen

resultaten op <https://lezenmetbegrip.ucll.be/>

- stappenplan lesopbouw met aandacht voor formuleren leesdoel
- tips voor functionele leesopdrachten
- voorbeeldlessen begrijpen lezen met duidelijk leesdoel

Eindbevraging leerkrachten (N=22)

1. Ik modelleer hoe je de tekst leest (hardop denkend voordoen). Vervolgens lezen de leerlingen de tekst zelf in stilte en beantwoorden ze de vragen in het werkboek.

↑ 4. De leerlingen lezen in het werkboek een aantal vragen (die ik geselecteerd heb) over de tekst. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden

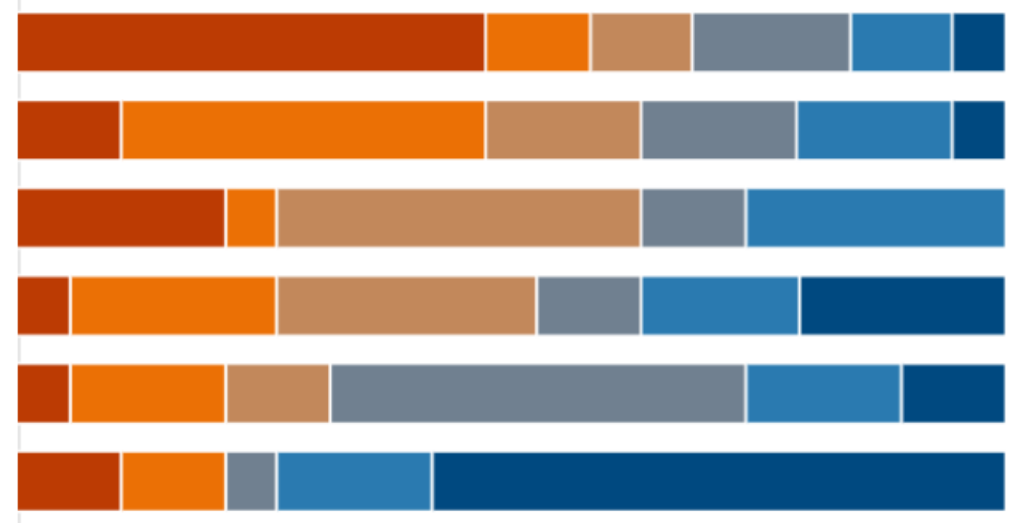
↑ 5. De leerlingen bedenken en formuleren zelf (evt. klassikaal) enkele vragen over het thema. Vervolgens gaan ze in de tekst op zoek naar antwoorden.

↓ 2. De leerlingen lezen om de beurt een stukje van de tekst hardop. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.

6. De leerlingen selecteren en lezen teksten in functie van hun eigen vragen over een onderwerp.

↓ 3. De leerlingen lezen de tekst in het tekstboek in stilte. Vervolgens beantwoorden ze de vragen in het werkboek.

Eerste keuze ■ ■ ■ ■ ■ ■ Laatste keuze

Eindbevraging leerkrachten

'Ik kreeg **een totaal andere kijk** op begrijpend lezen. Zaken die je anders als normaal beschouwt, werden plots omgezwierd en aangepast. De resultaten die hieruit voortvloeiden waren fenomenaal.'

'Gevarieerde en nog **bewustere** aanpak van lesgeven en transfereren.'

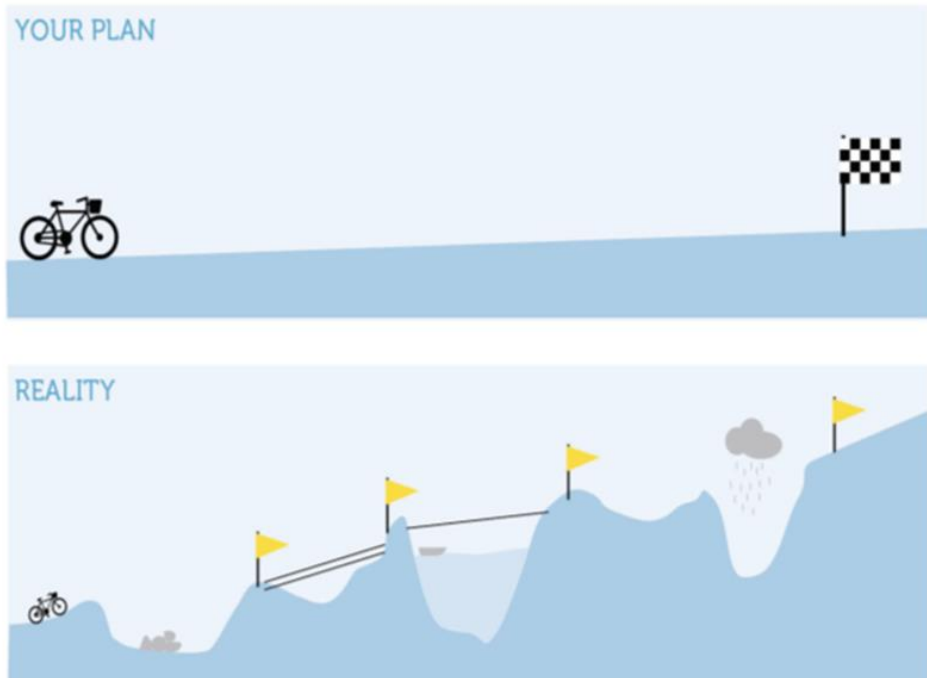
'Je bent er **bewuster** mee bezig. Het gaat meer uit van het kind zelf.'

'Door het samenwerken heb ik vele leuke **lesideetjes** opgepikt. Ik pas deze toe in mijn lessen.'

'Ik denk dat ik al veel van die **tips** in mijn klas gebruikte (model staan, voorspellend lezen,...), maar ik **wissel** wat **af** in mijn aanpak.'

Van de **klas** naar de **school** Van de leergemeenschap naar een **leesbeleid**

Vastgestelde drempels/uitdagingen
in scholen van onze PLG's:

1. Leren van elkaar
2. Zelfinzicht en urgentiebesef
3. Spanning tussen autonomie en sturing
4. Procesmatig werken

Discussieronde:

Hoe kunnen scholen met deze drempels/uitdagingen omgaan?

DREMPELS

1. doordachte keuzes durven maken; de leerkracht is ontwerper en geen uitvoerder
2. meer tijd maken voor lesonderwijs
3. leren van elkaar
4. zelfinzicht en urgentiebesef ontwikkelen

WERKWIJZE

- 2/3 groepjes
- 30 min. overleg
- in het groepje kies je zelf met welke drempel je begint
- iemand noteert concrete ideeën, suggesties, aanbevelingen, acties
- afsluitend: 15 min. uitwisseling van ideeën

Hoe kunnen scholen met deze drempels/uitdagingen omgaan?

meer ideeën op
<https://lezenmetbegrip.ucll.be/>

[Home](#) [In de klas](#) [Op school](#) [Onze aanpak](#) [De verhalen](#) [Contact](#)

Op school

Op deze pagina verzamelen we informatie en tips voor een sterk leesbeleid op school. Dat doen we aan de hand van enkele veel voorkomende vragen.

Wat is essentieel voor een sterk leesbeleid?

Hoe ontwerpen we stap-voor-stap een leesbeleid?

Hoe maken we een beginanalyse?

Hoe zorgen we voor een leerlijn begrijpend lezen?

Hoe maken we tijd?

Hoe betrekken we het hele team?

Hoe kunnen we leren van elkaar?

Hoe kunnen we lezen evalueren?

#MOVINGMINDS